

UITGEBREIDE ANALYSE

Trans-Atlantisch partnerschap voor handel en investeringen (TTIP): het moeizame verloop van de onderhandelingen

Auteur: Elfriede BIERBRAUER

SAMENVATTING

Tien onderhandelingsrondes tussen de EU en de VS over het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP) hebben na twee jaar nauwelijks resultaten opgeleverd. Sinds de gesprekken in juni 2013 met hoge verwachtingen werden geopend, zijn de onderhandelaars niet tot de essentie van de zaak doorgedrongen en gaan zij netelige kwesties uit de weg. De politieke doelstellingen van het EU-mandaat en de recente TTIP-resolutie van het Europees Parlement, evenals de doelstellingen die door het Amerikaanse Congres zijn uiteengezet in de wet inzake bevoegdheid voor handelsbevordering (*Trade Promotion Authority* – TPA), zijn duidelijk: hierin wordt stevast aanbevolen om tarieven af te schaffen en non-tarifaire belemmeringen uit de weg te ruimen zodat de trans-Atlantische markten verder kunnen worden geliberaliseerd en een sterkere groei en meer werkgelegenheid worden gestimuleerd. Begin oktober 2015 hebben de onderhandelingspartners eindelijk een nieuwe, verbeterde reeks voorstellen ingediend over de afschaffing van tarieven. Nu moeten ze eveneens met een voorstel komen over de toegang tot de markten voor overheidsopdrachten en besprekingen beginnen over het nieuwe investeringshof dat op 16 september 2015 werd voorgesteld door EU-commissaris voor Handel Cecilia Malmström. Over het trans-Pacifisch partnerschap, de andere belangrijke handelsovereenkomst die de Amerikaanse onderhandelaars heeft beziggehouden (zelfs in sterkere mate dan het TTIP), is op 5 oktober 2015 een akkoord bereikt. Als de partners de TTIP-onderhandelingen willen afronden voordat de ambtstermijn van de Amerikaanse president Barack Obama afloopt (de machtswissel zorgt er immers voor dat de onderhandelingen worden onderbroken en nadien neemt mogelijk een minder handelsgezinde president de gesprekken over), dan moeten alle zeilen worden bijgezet.

Deze studie is een initiatief van de Beleidsondersteunende afdeling, DG EXPO

De Engelse tekst van het document werd afgerond op 20 oktober 2015.

Vertaald in FR, DE, ES, IT, NL.

Uitgegeven in België.

Redactie-assistent: Györgyi MÁCSAI

Ieder commentaar is welkom. U kunt de auteur mailen: elfriede.bierbrauer@europarl.europa.eu.

Om kopieën te ontvangen kunt u een verzoek sturen naar: poldep-expo@europarl.europa.eu

Deze studie wordt gepubliceerd op de online databank van het Europees Parlement 'Think Tank'.

De inhoud van dit document valt uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van de auteur en geeft niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van het Europees Parlement weer. Het is bedoeld voor de leden en medewerkers van het EP ten behoeve van hun parlementaire werkzaamheden. Nadruk en vertaling met bronvermelding voor niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits het Europees Parlement daarvan vooraf op de hoogte wordt gesteld en een exemplaar krijgt toegestuurd

Inhoudsopgave

1	Tijdslijn	4
2	Grondgedachte van het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP)	5
3	De specifieke hoofdstukken van het TTIP	7
3.1	Markttoegang voor goederen	7
3.2	Markttoegang voor diensten en vestiging	9
3.3	Bescherming van investeringen	12
3.4	Overheidsopdrachten	15
3.5	Regelgevingskwesties en non-tarifaire belemmeringen	17
3.6	Voorschriften	21
3.6.1	Sanitaire en fytosanitaire maatregelen (SFM)	21
3.6.2	Intellectuele-eigendomsrechten	23
3.6.3	Handel en duurzame ontwikkeling	25
3.6.4	Douane en handelsbevordering	28
3.6.5	Handelsgerelateerde energie en grondstoffen	29
3.6.6	Kleine en middelgrote ondernemingen	29
3.6.7	Overige voorschriften	31
4	Conclusies	32

1 Tijdlijn

Politieke aanvang van de onderhandelingen:	17 juni 2013 (in de marge van de G8-top in Lough Erne, Noord-Ierland)
Onderhandelingsrondes:	Eerste ronde: 8-12 juli 2013, in Washington DC Tweede ronde: 10-15 november 2013, in Brussel Derde ronde: 16-20 december 2013, in Washington DC
	De eerste drie onderhandelingsrondes hadden een inleidende functie; de onderhandelaars wilden vooral elkaars benadering begrijpen ten aanzien van de reeks onderwerpen die in de overeenkomst aan de orde zouden komen (<u>kerngebieden</u> : 1) markttoegang (tarieven, diensten/investeringen en overheidsopdrachten); 2) regelgevend deel (verenigbaarheid en samenwerking); en 3) voorschriften en de identificatie van punten van overeenkomst en verschil).
Voortzetting van de onderhandelingen:	Vierde ronde: 10-14 maart 2014, in Brussel Vijfde ronde: 19-23 mei 2014, in Arlington, Virginia Zesde ronde: 13-18 juli 2014, in Brussel Zevende ronde: 29 september-3 oktober 2014, in Chevy Chase, Maryland Achtste ronde: 2-6 februari 2015, in Brussel Negende ronde: 20-24 april 2015, in New York Tiende ronde: 13-17 juli 2015, in Brussel
	Vanaf de vierde ronde zijn de onderhandelaars aan de slag gegaan met de structuur van de overeenkomst, alsook met de reikwijdte en diepgang van de afzonderlijke hoofdstukken. Alvorens deze ronde van start ging, hadden beide partijen initiële tariefvoorstellen uitgewisseld (behalve voor gevoelige producten). Tijdens de daaropvolgende rondes werd er verder gediscussieerd over kwesties zoals de handel in goederen en diensten, handelsgerelateerde voorschriften, samenwerking op het gebied van regelgeving, overheidsopdrachten, milieubescherming en arbeidsrechten, energie en grondstoffen en mogelijkheden voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's). De onderhandelaars zijn vooral op problemen gestuit wanneer het ging over overheidsopdrachten, de opname van een specifiek hoofdstuk over de toegang tot de energiemarkten en de aanpak van de bescherming van investeringen en geografische EU-aanduidingen (BGA's).
Volgende onderhandelingsronde:	19-23 oktober 2015, in Miami, Florida
Politieke inventarisatie (21-23 september 2015):	Eurocommissaris Cecilia Malmström en VS-handelsgezant Michael Froman hebben de balans van de situatie opgemaakt en de stappen besproken die moeten worden gezet alvorens de elfde ronde van de onderhandelingen van start kan gaan.
Standpunten van de parlementen:	Het Europees Parlement heeft op 8 juli 2015 een resolutie aangenomen betreffende de onderhandelingen over het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP). Het Amerikaanse Congres heeft op 24 juni 2015 een wet inzake bevoegdheid

voor handelsbevordering (Trade Promotion Authority – TPA) vastgesteld, die op 29 juni 2015 in werking is getreden.

2 Grondgedachte van het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP)

De EU en de VS zijn elkaars belangrijkste economische partner. Samen zijn ze goed voor ongeveer de helft van het wereldwijde bruto binnenlands product en een derde van de wereldhandel.

De onderhandelingen over het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP) kwamen voort uit de wens om belemmeringen voor bilaterale handel en investeringen op te heffen en daarmee de economische groei en de werkgelegenheid te stimuleren.

De economieën van de EU en de VS vertegenwoordigen samen ongeveer de helft van het wereldwijde bruto binnenlands product (bbp) en omvatten een totale markt van 800 miljoen consumenten. De trans-Atlantische goederenmarkt is blijven groeien en was in 2014 goed voor 516 miljard EUR. Industriële sectoren zoals die van machines en apparaten, chemicaliën en transportmiddelen zijn goed voor ongeveer 60 % van alle goederen die in beide richtingen worden uitgewisseld. De wederzijdse handel in diensten is eveneens toegenomen en was in 2013 goed voor 341 miljard EUR. De trans-Atlantische handel maakt dan ook nog steeds meer dan een derde van de wereldhandel uit. De EU en de VS zijn de twee grootste investeerders als het gaat om directe buitenlandse investeringen. De EU en de VS zijn ook elkaars grootste investeerders; in 2013 had de EU een VS-investeringsportefeuille van 1 687 miljard EUR en omgekeerd investeerde de VS 1 652 miljard EUR in de EU¹. In de nasleep van de wereldwijde economische en financiële crisis vormde de omvang van deze trans-Atlantische economische uitwisseling de belangrijkste motivatie om de groei en werkgelegenheid aan weerszijden van de Atlantische Oceaan te willen stimuleren aan de hand van een beter geïntegreerde trans-Atlantische markt.

De gemiddelde bilaterale douanerechten tussen de EU en de VS zijn al laag: minder dan 2 %. Op meer dan de helft van de handel in goederen tussen de EU en de VS worden geen douanerechten geheven, maar de tarieven op overige producten schommelen tussen 3 % voor basisgoederen als grondstoffen en 30 % voor kleding en schoenen. De bestaande tarieven in de trans-Atlantische handel en de talrijke handelsbelemmeringen voor goederen en diensten „achter de grens” rechtvaardigen, samen met de grote omvang van de trans-Atlantische uitwisseling, het algemene doel van het TTIP, namelijk het opheffen van de resterende douanerechten op goederen en beperkingen van diensten, het verbeteren van de toegang tot de markten voor overheidsopdrachten en het vergemakkelijken van investeringen. Bovendien moeten trans-Atlantische handel en investeringen gemakkelijker worden gemaakt door de huidige belemmeringen „achter de grens” weg te nemen, bijvoorbeeld via een nauwere samenwerking op het gebied van regelgeving. Uit een

¹ Website van het directoraat-generaal Handel van de Europese Commissie, <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states/>

effectbeoordeling van de Commissie is gebleken dat het TTIP de EU-economie een toename zou kunnen opleveren van ongeveer 120 miljard EUR (dit is 0,5 % van het bbp); voor de Amerikaanse economie gaat het om 95 miljard EUR (dit is 0,4 % van het bbp)².

Sinds medio 2013 hebben inmiddels tien onderhandelingsrondes plaatsgevonden. De onderhandelaars hebben gewerkt aan de structuur van de overeenkomst, alsook aan de reikwijdte en diepgang van de afzonderlijke hoofdstukken. Alvorens de vierde ronde van start ging, hebben beide partijen initiële tariefvoorstellen uitgewisseld (behalve voor gevoelige producten). Tijdens de daaropvolgende rondes werd er verder gediscussieerd over kwesties zoals handelsgerelateerde voorschriften, samenwerking op het gebied van regelgeving, overheidsopdrachten, milieubescherming en arbeidsrechten, energie en grondstoffen en mogelijkheden voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's). In de tiende ronde kwam de uitwisseling van voorstellen voor de markttoegang tot dienstensectoren aan bod, gevolgd door bijgewerkte voorstellen voor de afschaffing van tarieven op goederen op 2 oktober 2015. De onderhandelaars zijn vooral op problemen gestuit wanneer het ging over overheidsopdrachten, de opname van een specifiek hoofdstuk over de toegang tot de energiemarkten en investeringsbescherming. Vooral de kwestie van de geschillenbeslechting tussen investeerders en ontvangende staten zorgde voor moeilijkheden.

In dit document wordt de stand van zaken van deze onderhandelingen onder de loep genomen tegen de achtergrond van de doelstellingen zoals die zijn uiteengezet in drie belangrijke referentiedocumenten³:

- 1) het onderhandelingsmandaat van de EU dat op 9 oktober 2014 bekend is gemaakt;⁴
- 2) de resolutie van het Europees Parlement betreffende de onderhandelingen over het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP) die op 8 juli 2015 werd aangenomen;⁵
- 3) de bevoegdheid voor handelsbevordering (Trade Promotion Authority – TPA) voor het kabinet van de Amerikaanse president van 29 juni 2015⁶. (De TPA stelt het kabinet van de president in staat om

Tot dusver hebben er tien rondes van TTIP-onderhandelingen plaatsgevonden, en inmiddels heeft het aanvankelijke enthousiasme plaatsgemaakt voor enige scepsis.

² [TTIP, the economic analysis explained](#), september 2013.

³ Citaten uit deze referentiedocumenten zullen worden ingekort (zie onderstaande vakken).

⁴ Raad van de Europese Unie, Richtsnoeren voor de onderhandelingen over het trans-Atlantische handels- en investeringspartnerschap tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten van Amerika, 9 oktober 2014,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/145014.pdf

⁵ Resolutie van het Europees Parlement van 8 juli 2015 betreffende de onderhandelingen over het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0252+0+DOC+XML+V0//NL>

⁶ Congres van de VS, *Bipartisan Congressional Trade Priorities and Accountability Act* van 2015, <https://www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/2146>

"handelsovereenkomsten te sluiten met derde landen [onder meer met de EU] met het oog op de beperking of afschaffing van tarifaire en non-tarifaire belemmeringen, tot [minstens] 1 juli 2018".

Het verkrijgen van de TPA⁷ kan als een belangrijke verdienste van president Barack Obama worden gezien. De discussie was met name toegespitst op de trans-Pacifische partnerschapsovereenkomst. De bekrachtiging door beide kamers van het congres werd voorafgegaan door een hevig debat tussen republikeinen en democraten. Uiteindelijk wisten de leiders van de republikeinse partij de overhand te krijgen op de afgevaardigden van de democraten – de partij van de president – door het "handelspakket" op een handige manier door zowel het huis van afgevaardigden als de senaat te loodsen. De door de republikeinen gecontroleerde senaat bekrachtigde de TPA-wetgeving (60-38) uiteindelijk op 24 juni 2015.

3 De specifieke hoofdstukken van het TTIP

3.1 Markttoegang voor goederen

EU-mandaat:

- alle tarieven op bilaterale handel verwijderen;
- speciale behandeling van de meest gevoelige producten.

Het doel zal zijn alle tarieven op bilaterale handel te verwijderen, met de gemeenschappelijke doelstelling dat een groot deel van de tarieven direct bij de inwerkingtreding van de overeenkomst wordt afgeschaft, en dat alle tarieven, behalve die welke het meest gevoelig liggen [hoofdzakelijk op landbouwproducten], op korte termijn worden afgebouwd. In de loop van de onderhandelingen overwegen beide partijen opties voor het omgaan met de gevoeligste producten, waaronder tariefcontingenten. Alle douanerechten, belastingen, vergoedingen of heffingen en kwantitatieve beperkingen op uitvoer naar de andere partij, alsmede vergunningvoorschriften ter zake die niet door uitzonderingen in de overeenkomst worden gerechtvaardigd, moeten bij toepassing van de overeenkomst worden afgeschaft.

EP-resolutie:

- geboden markttoegang moet wederkerig zijn;
- alle tarieven afschaffen

[...] [E]rvoor [...] zorgen dat de geboden markttoegang op de verschillende gebieden wederkerig en even ambitieus is en aan de verwachtingen van beide partijen beantwoordt, en dat er een evenwicht bestaat tussen de verschillende voorstellen voor deze gebieden; [...]

[...] [M]ikken op afschaffing van alle tarieven, maar er daarbij rekening mee te

⁷ De Amerikaanse *Trade Promotion Authority* (TPA) voor de president zorgt ervoor dat de handelsovereenkomsten waarover wordt onderhandeld door de Amerikaanse regering of de handelsgezant van de Verenigde Staten (USTR), worden aangenomen of verworpen bij voorlegging aan het congres zonder verdere wijziging van afzonderlijke bepalingen of hoofdstukken. In de loop van de onderhandelingen moet de president regelmatig overleggen met de congresleden.

... rekening houdend met gevoelige agrarische en industriële producten.

houden dat er een aantal gevoelige agrarische en industriële producten aan beide zijden zijn waarvoor tijdens het onderhandelingsproces volledige lijsten overeengekomen dienen te worden; om voor de meest gevoelige producten geschikte overgangstermijnen en quota's, en in enkele gevallen een uitsluiting te regelen.

TPA:

- uitbreiden van concurrerende marktkansen voor de Amerikaanse uitvoer;
- eerlijkere en toegankelijker handelsvoorwaarden tot stand brengen door de opheffing van tarifaire en non-tarifaire belemmeringen.

Handel in goederen [...] om concurrerende marktkansen voor de uitvoer van goederen uit de Verenigde Staten verder te ontwikkelen en eerlijkere en toegankelijker handelsvoorwaarden tot stand te brengen, onder meer door de mondiale waardeketens te benutten, via de beperking of opheffing van tarifaire en non-tarifaire belemmeringen, alsook van handelsgerelateerde beleidslijnen en praktijken van regeringen in het buitenland die de marktkansen voor de Amerikaanse uitvoer beknotten of anderszins de Amerikaanse handel verstoren; en

B) wederkerige overeenkomsten te sluiten voor de afschaffing van tarifaire en non-tarifaire belemmeringen [...].

(De TPA-wet bevat specifieke bepalingen inzake de handel op landbouwgebied en stelt met name sanitaire en fytosanitaire maatregelen vast (zie punt 3.6.1 hierna).)

Stand van zaken:

op 2 oktober 2015 werden voorstellen uitgewisseld over de toegang tot goederenmarkten, evenals bijgewerkte voorstellen voor de afschaffing van tarieven.

In februari 2014 wisselden de partijen de eerste versie van hun tariefvoorstellen uit (voor de afschaffing van de douanerechten op goederen, met inbegrip van industrie-, consumptie- en landbouwproducten, waarbij gevoelige producten echter buiten beschouwing werden gelaten). De wederkerige voorstellen die de VS op dat moment heeft gepresenteerd, voldeden niet aan de verwachtingen van de EU.

Bijgewerkte, uitvoerigere voorstellen over het afschaffen van tarieven werden uitgewisseld op 2 oktober 2015. Uit openbaar toegankelijke informatiebronnen blijkt dat deze herziene voorstellen een breed scala aan producten uit verschillende sectoren bestrijken, maar nog geen verbintenissen bevatten met betrekking tot gevoelige producten, met name op het gebied van landbouw. Dit is niets nieuws bij onderhandelingen, aangezien gevoelige tariefposten altijd als troef achter de hand worden gehouden voor de laatste fase van de onderhandelingen. Wat betreft de toegang tot goederenmarkten werd tijdens de tiende onderhandelingsronde over bepaalde onderwerpen reeds een akkoord bereikt, zoals de artikelen met betrekking tot douanerechten, vergunningen en definities. Bovendien hebben de onderhandelingspartners de tekst over wijn (voorgesteld door de EU), de tekst over gedistilleerde dranken (voorgesteld door de VS) en andere non-tarifaire kwesties uitvoerig besproken.

3.2 Markttoegang voor diensten en vestiging

EU-mandaat:

- liberaliseren – in beide richtingen – van de toegang tot de dienstenmarkten op het hoogste niveau ... waarbij nagenoeg alle sectoren en alle toeleveringskanalen worden bestreken;
- bestaande belemmeringen aanpakken;
- het beginsel van nationale behandeling volgen;
- rekening houden met de gevoelige aard van bepaalde sectoren;

- wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties faciliteren;

- waken over bestaande arbeidswetten en werkomstandigheden.

Het TTIP is niet van toepassing op openbare en audiovisuele diensten.

EP-resolutie:

- markttoegang voor diensten uitbreiden volgens de aanpak van een "hybride lijst" (positieve lijsten voor markttoegang en negatieve lijsten voor nationale behandeling);

De onderhandelingen over handel in diensten zullen erop gericht zijn de bestaande autonome niveaus van liberalisering van beide partijen te fixeren op het hoogste niveau van de in bestaande FTA's vastgelegde liberalisering, in overeenstemming met artikel V van de GATS, waarbij nagenoeg alle sectoren en alle toeleveringskanalen worden bestreken, en tegelijkertijd nieuwe toegang tot de markt wordt gecreëerd door reeds lang bestaande belemmeringen voor de markttoegang aan te pakken, waarbij rekening wordt gehouden met de gevoeligheid van bepaalde sectoren. [...] [B]indende verbintenissen opnemen om te zorgen voor transparantie, onpartijdigheid en rechtmatigheid wat betreft vergunningverlening en kwalificatievereisten en -procedures, alsook om de in de huidige FTA's van de VS en de EU opgenomen regelgevingsdisciplines te versterken.

De partijen moeten overeenkomen ondernemingen, dochterondernemingen en bijkantoren van de andere partij die zich op hun grondgebied willen vestigen, geen minder gunstige behandeling toe te kennen dan hun eigen ondernemingen, dochterondernemingen en bijkantoren, daarbij naar behoren rekening houdend met de gevoelige aard van bepaalde sectoren.

[...] [E]en kader ontwikkelen voor het faciliteren van de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties.

[...] De Commissie moet er tevens op toezien dat de overeenkomst de partijen op geen enkele manier verhindert hun nationale wet- en regelgeving betreffende binnenkomst en verblijf toe te passen, De wet- en regelgeving van de EU en de lidstaten betreffende werk en arbeidsomstandigheden blijft onverkort van toepassing.

De hoge kwaliteit van de openbare voorzieningen in de EU moet worden gevrijwaard, conform het VwEU [...].

Bij de uitoefening van overheidsgezag verleende diensten als gedefinieerd in artikel I, lid 3, van de GATS zullen van de onderhandelingen worden uitgesloten.

Audiovisuele diensten zullen niet onder dit hoofdstuk vallen.

[...] [D]e markttoegang voor diensten [uitbreiden] volgens de aanpak van een "hybride lijst", waarbij voor markttoegang een "positieve lijst" geldt waarop de diensten die voor buitenlandse bedrijven worden opengesteld uitdrukkelijk worden vermeld en nieuwe diensten worden uitgesloten, met garantie dat eventuele standstill- en aanpassingsclausules alleen gelden voor non-discriminatiebepalingen en voldoende flexibiliteit bieden om diensten van algemeen economisch belang weer onder overheidscontrole te brengen alsook om rekening te houden met de opkomst van nieuwe en innovatieve diensten; voor nationale behandeling wordt daarentegen de aanpak van een "negatieve lijst" gevolgd; [...]

[...] [A]andacht [besteden] aan de huidige Amerikaanse beperkingen op de

- toegang verwerven tot de markt van Amerikaanse zee- en luchtvervoersdiensten;
- openbare diensten uitsluiten van het TTIP;
- wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties verzekeren;
- toegang tot de markt voor financiële diensten mee opnemen.

door Europese bedrijven aangeboden zee- en luchtvervoersdiensten, die worden veroorzaakt door Amerikaanse wetgeving zoals de Jones Act, de Foreign Dredging Act, de Federal Aviation Act en de US Air Cabotage Law, [...]

[...] [D]e huidige en toekomstige diensten van algemeen belang alsook van algemeen economisch belang [uitsluiten] [...] (met inbegrip van, maar niet beperkt tot, watervoorziening, gezondheidszorg, sociale diensten, socialezekerheidsstelsels en onderwijs), om ervoor te zorgen dat de nationale en eventueel lokale overheden hun volledige recht behouden om iedere maatregel betreffende het opdragen, organiseren, financieren en aanbieden van openbare diensten te introduceren, aannemen, behouden of intrekken, zoals bepaald in de Verdragen en in het onderhandelingsmandaat van de EU, [...].

[I]ntensief [...] streven naar de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, [...];

[D]e onderhandelingen over markttoegang voor financiële diensten [...] combineren met overleg over de convergentie van financiële regelgeving op het hoogste niveau, [...];

TPA:

de VS wil met de onderhandelingen over de handel in diensten het volgende bereiken:

- een uitbreiding van de concurrerende marktkansen voor de Amerikaanse diensten;
- een beperking of afschaffing van (regelgevende en andere) belemmeringen.

De grootste ambitie die de Verenigde Staten bij de onderhandelingen wil waarmaken met betrekking tot de handel in diensten bestaat erin meer concurrerende marktkansen te creëren voor de Amerikaanse diensten en eerlijkere en toegankelijker handelsvoorwaarden te scheppen. Dit moet worden bereikt door onder meer de mondiale waardeketens te benutten, via de beperking of afschaffing van belemmeringen voor de internationale handel in diensten, zoals regelgevende en andere belemmeringen die nationale behandeling en toegang tot de markt onmogelijk maken of de totstandbrenging of werking van dienstverlening onredelijk beperken.

Rekening houdend met het feit dat een uitbreiding van de handel in diensten alle economische sectoren ten goede komt en de handel vergemakkelijkt, moeten alle middelen in het werk worden gesteld om het doel [...] na te streven, met inbegrip van een multilaterale overeenkomst met landen die bereid en in staat zijn om verbintenissen van hoog niveau aan te gaan inzake de verlening van zowel bestaande als nieuwe diensten.

Stand van zaken:

tijdens de tiende ronde (13-17 juli 2015) werden

De eerste voorstellen over markttoegang voor diensten werden uitgewisseld vóór de zomer van 2014. Tijdens de zevende onderhandelingsronde (van 29 september tot het einde van oktober 2014) hebben de partners zich dan ook voornamelijk toegelegd op het toelichten

herziene voorstellen uitgewisseld inzake markttoegang voor diensten.

In deze voorstellen waren openbare diensten en de grensoverschrijdende verlening van audiovisuele diensten niet opgenomen.

van de verschillende aspecten van deze voorstellen. Tijdens de tiende ronde van de onderhandelingen⁸ (13-17 juli 2015) werden aanvullende, herziene voorstellen met betrekking tot de markttoegang voor diensten uitgewisseld. De daaropvolgende ronde van besprekingen was opnieuw gewijd aan het verduidelijken van de respectieve voorstellen en belangen.

Volgens de Commissie "[stelt] de tekst de belangrijkste definities, beginselen en verplichtingen vast die beide partijen hebben toegezegd te hanteren bij de maatregelen die zij (zullen) toepassen op het gebied van de handel in diensten". De grensoverschrijdende verlening van audiovisuele diensten wordt buiten beschouwing gelaten. Er wordt eveneens een algemeen voorbehoud gemaakt met betrekking tot de opname van openbare diensten, zoals gezondheidszorg, onderwijs, sociale diensten en watervoorziening. Bovendien heeft de EU de markttoegang tot financiële diensten niet in haar voorstel opgenomen. De EU laat weten dat ze hierover een voorstel zal uitwerken zodra het duidelijk is of financiële diensten ook deel zullen uitmaken van het hoofdstuk over samenwerking op regelgevingsgebied.

Het hoofdstuk over diensten bevat echter wel beginselen die gelden voor "het recht van natuurlijke personen op toegang tot en tijdelijk verblijf op het grondgebied van de andere partij met het oog op het verlenen van een dienst ("tijdelijke aanwezigheid van dienstverleners" of "modus 4")".

Met betrekking tot vestiging impliceren de beginselen verbintenissen om bepaalde soorten "kwantitatieve" belemmeringen niet op te leggen ("markttoegang", bijvoorbeeld beperkingen op het aantal investeerders), verbintenissen om investeerders van de andere partij niet te discrimineren ("nationale behandeling"), de verbintenis om de andere partij niet gunstiger te behandelen dan een eventuele derde partij ("behandeling als meest begunstigde natie"). Bij deze verbintenissen wordt geen rekening gehouden met audiovisuele diensten en subsidies en verplichtingen in het kader van overheidsopdrachten.

Bij de liberalisering van de dienstenmarkten moet een "hybride aanpak" worden gevolgd, met gebruikmaking van een "positieve lijst" voor diensten die worden opengesteld en een "negatieve lijst" voor nationale behandeling (die van toepassing is op alle

Bij de lopende besprekingen wordt uitgegaan van een "hybride aanpak". Dit houdt in dat er een "positieve lijst" wordt gebruikt voor het overzicht met aangeboden diensten, die enkel de uitdrukkelijk vermelde diensten beslaat, terwijl voor een "negatieve lijst" is gekozen voor nationale behandeling, die geldt voor alle diensten behalve de aangegeven uitzonderingen.

Er zijn respectieve voorstellen gedaan inzake "kernbeginselen voor de bevordering van e-commerce [met behoud van] het recht van de partijen

⁸ Tekstvoorstel van de EU met betrekking tot diensten, investeringen en elektronische handel voor het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap, 31 juli 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153669.pdf

diensten, met uitzondering van de aangegeven afwijkingen).

om rechtmatige beleidsdoelstellingen zoals de bescherming van de consument na te streven".

De voorstellen van de VS lijken te voorzien in toegang tot het subfederale niveau, maar sluiten sectoren zoals de luchtvaart uit. Deze sector maakt ook geen deel uit van de TiSA-onderhandelingen (die enkel diensten op de grond bestrijken, zoals bagageafhandeling).

3.3 Bescherming van investeringen

EU-mandaat:

- komen tot liberalisering van investeringen en beschermingsvoorzieningen met als doel de hoogst mogelijke niveaus en normen te bereiken;
- met inbegrip van beslechting van geschillen tussen investeerders en staten (ISDS), indien een bevredigende oplossing kan worden gevonden.

[...] [K]omen tot liberalisering van investeringen en beschermingsvoorzieningen, met inbegrip van gebieden van gemengde bevoegdheid, zoals aspecten van portefeuillebelegging, eigendom en onteigening, op basis van de hoogste niveaus van liberalisering en de hoogste mate van bescherming die de partijen tot nu toe overeen zijn gekomen. Of ook de bescherming van investeringen en de beslechting van geschillen tussen investeerders en de overheid, na voorafgaand overleg met de lidstaten en in overeenstemming met de EU-Verdragen, zullen worden meegenomen, zal afhangen van de vraag of een bevredigende oplossing wordt gevonden [...]. Deze aangelegenheid zal ook worden besproken met het oog op het uiteindelijke evenwicht in de overeenkomst.

[...] [D]e desbetreffende bepalingen van de overeenkomst [moeten] tot doel hebben aan Europese investeerders in de VS het hoogste niveau van rechtsbescherming en zekerheid te bieden, [...] voor de bevordering van Europese normen van bescherming [...], [en] te zorgen voor een gelijk speelveld voor investeerders in de VS en in de EU, [...] en dit zonder aantasting van het recht van de EU en van de lidstaten om overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden maatregelen te treffen en te handhaven die nodig zijn voor het op niet-discriminerende wijze nastreven van rechtmatige doelstellingen van overheidsbeleid op sociaal gebied, op het gebied van het milieu, beveiliging, stabiliteit van het financieel stelsel, de volksgezondheid en de veiligheid. [...]

[...] [D]e volgende behandelingsnormen en regels [...]: eerlijke en billijke behandeling [...], nationale behandeling, meestbegunstigingsbehandeling, bescherming tegen directe en indirecte onteigening, met inbegrip van het recht op prompte, adequate en effectieve compensatie, volledige bescherming en veiligheid van investeerders en investeringen [enz.]

Handhaving: de overeenkomst moet voorzien in een doeltreffend en geavanceerd mechanisme voor de beslechting van geschillen tussen investeerders en overheden, dat voorziet in transparantie, onafhankelijkheid van arbiters en voorspelbaarheid van de overeenkomst, [...]. Beslechting van geschillen tussen overheden moet ook hierin worden opgenomen, maar deze mag het recht van investeerders om zich te beroepen op de mechanismen voor beslechting van geschillen tussen investeerder en staat niet aantasten [...] [en] moet garanties tegen kennelijk ongegronde of lichtzinnige vorderingen omvatten. [...] De mogelijkheid om [...] een beroepsmechanisme op te zetten [...] alsook de passende verhouding tussen dit mechanisme en nationale rechtsmiddelen [...].

EP-resolutie:

- een uitgebreid hoofdstuk opnemen over investeringen, over zowel markttoegang als investeringsbescherming;
- het ISDS-mechanisme vervangen door een nieuw stelsel dat onderworpen is aan democratische beginselen en toetsing en transparantie, evenals een onafhankelijk gerechtelijk apparaat, met inbegrip van een hoger-beroepsinstantie.

[E]rvoor [...] zorgen dat het TTIP een uitgebreid hoofdstuk over investeringen bevat, met bepalingen over zowel markttoegang als investeringsbescherming, [...] [waarbij] de bepalingen inzake investeringsbescherming beperkt blijven tot de fase na de vestiging en gericht zijn op nationale behandeling, meestbegunstigingsbehandeling, non-discriminatie, een eerlijke en billijke behandeling, en bescherming tegen directe en indirecte onteigening, inclusief het recht op snelle, passende en doeltreffende schadevergoeding; [...] het recht van regulering in het algemeen belang moet worden beschermd, de betekenis van directe of indirecte onteigening worden verduidelijkt, en onterechte of lichtvaardige vorderingen worden voorkomen; [...]

[E]rvoor [...] zorgen dat buitenlandse investeerders op niet-discriminerende wijze worden behandeld maar ook geen betere rechten genieten dan binnenlandse investeerders, en het ISDS-mechanisme te vervangen door een nieuw stelsel voor de afdoening van geschillen tussen investeerders en staten dat onderworpen is aan democratische beginselen en toetsing, waarbij potentiële geschillen op transparante wijze worden behandeld door van overheidswege benoemde beroepsrechters in openbare zittingen, in een hoger-beroepsinstantie is voorzien, gezorgd is voor consistentie in de uitspraken, de rechtsmacht van de rechters van de EU en van de lidstaten wordt gerespecteerd en particuliere belangen de doelstellingen van overheidsbeleid niet kunnen ondermijnen; [...]

TPA:

- kunstmatige of handelsverstoringe belemmeringen voor buitenlandse investeringen verminderen of wegnemen;
- ervoor zorgen dat buitenlandse investeerders in de VS niet meer rechten genieten op het gebied van investeringsbescherming dan hun Amerikaanse tegenhangers;
- streven naar verbetering van de mechanismen die worden gebruikt om

[D]e Verenigde Staten willen met de onderhandelingen met betrekking tot buitenlandse investeringen hoofdzakelijk bereiken dat kunstmatige of handelsverstoringe belemmeringen voor buitenlandse investeringen worden teruggedroefd of weggewerkt, met de garantie dat buitenlandse investeerders in de VS geen betere rechten genieten met betrekking tot investeringsbescherming dan hun Amerikaanse tegenhangers, [...] door uitzonderingen op het beginsel van nationale behandeling in aantal te verminderen of af te schaffen; de overdracht van middelen in het kader van investeringen van beperkingen te ontdoen; prestatie-eisen, gedwongen technologieoverdracht en andere onredelijke belemmeringen voor de totstandbrenging en de werking van investeringen terug te dringen of af te schaffen; normen voor een eerlijke en billijke behandeling trachten vast te stellen, [...], zinvolle procedures in te voeren voor het oplossen van investeringsgeschillen; te streven naar verbetering van de mechanismen die worden gebruikt om geschillen tussen investeerders en regeringen te beslechten met behulp van mechanismen die lichtzinnige vorderingen afschaffen en het indienen daarvan ontmoedigen; [...] een efficiënte selectie van arbiters en een vlotte afhandeling van vorderingen; procedures die meer mogelijkheden bieden tot publieke inbreng in de standpunten van de regering; en de oprichting van een beroepsinstantie of soortgelijk mechanisme waarmee de samenhang tussen interpretaties van de

geschillen te beslechten tussen investeerders en regeringen.

investeringsbepalingen in handelsovereenkomsten kan worden gewaarborgd; [...] [alsook door] het mechanisme voor de beslechting van geschillen zo transparant mogelijk te maken [...].

Stand van zaken:

op 16 september 2015 deed de Europese Commissie een nieuw voorstel inzake investeringsbescherming en de oprichting van een nieuw investeringshof, waarin gewag wordt gemaakt van:

- het recht om te reguleren;
- de oprichting van een nieuw gerechtelijk systeem, dat bestaat uit een gerecht van eerste aanleg en een hof van beroep, elk met van overheidswege benoemde rechters.

Daarbij wordt voortgebouwd op de internationaal erkende beschermingsnormen ...

Op 16 september 2015 heeft de Europese Commissie een eerste schets bekendgemaakt van het hoofdstuk over "investerings" van het TTIP⁹, met daarin onder andere het voorstel om een investeringshof op te richten in het kader van het trans-Atlantisch handels- en investeringspartnerschap (TTIP). Eerder had de Europese Commissie een ontwerpdocument¹⁰ ter beschikking gesteld waarin afzonderlijke hervormingselementen worden geschetst die via het TTIP moeten worden doorgevoerd. De Europese Commissie is van mening dat investeringsbescherming voortaan moet worden behandeld door een specifiek investeringshof en er dus moet worden afgestapt van de huidige ad hoc-arbitrage. In de eerste plaats moet het TTIP een artikel bevatten over het recht om te reguleren, waarin wordt gesteld dat bepalingen inzake investeringsbescherming het recht van regeringen om regelgeving vast te stellen in het belang van het overheidsbeleid ongemoeid zullen laten en dat het TTIP de EU niet zal beletten om haar wetgeving inzake staatssteun te handhaven. Bovendien zal het concrete tekstvoorstel bepalingen bevatten voor:

- de oprichting van een nieuw gerechtelijk systeem, dat bestaat uit een gerecht van eerste aanleg – het "investeringsgerecht" – met 15 van overheidswege benoemde rechters (vijf EU-onderdanen, vijf VS-onderdanen en vijf onderdanen van derde landen) en een hof van beroep met zes van overheidswege benoemde leden (twee EU-onderdanen, twee VS-onderdanen en twee onderdanen van derde landen). Bovendien moet het ontwerpvoorstel van de EU voortbouwen op internationaal aanvaarde normen inzake investeringsbescherming, met inbegrip van

- een garantie op eerlijke en billijke behandeling en fysieke investeringszekerheid;

- de compensatie van verlies dat wordt geleden als gevolg van oorlog, gewapende conflicten, burgerlijke onlusten of noodtoestanden;

- vergoeding bij (directe of indirecte) onteigening en de nationalisering van investeringen;

- een garantie op de vrije overdracht van financiële middelen.

Het tekstvoorstel van de Europese Unie voor het TTIP moet tevens elementen overnemen uit het reeds hervormde systeem krachtens de

⁹ Tekstvoorstel van de Europese Commissie voor hoofdstuk II – investeringen, 16 september 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153807.pdf

¹⁰ *Investment in TTIP and beyond – the path for reform*

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/may/tradoc_153408.PDF

brede economische en handelsovereenkomst tussen de EU en Canada (CETA) en de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Singapore (EUSFTA), dat wil zeggen:

- volledige transparantie wat betreft documenten en publieke toegang tot de hoorzittingen;
- een bindende gedragscode voor arbitragerechters;
- een verbod op "forum shopping" en/of het indienen van meervoudige vorderingen;
- het snel afwijzen van ongegronde of lichtzinnige vorderingen en
- het principe dat de verliezer alle kosten betaalt.

De Europese Commissie wil dat deze schets eerst wordt besproken met de lidstaten in de Raad en het Europees Parlement alvorens het officiële tekstvoorstel aan de Amerikaanse partner wordt voorgelegd.

... en worden er nieuwe bepalingen voor geschillenbeslechting toegevoegd.

3.4 Overheidsopdrachten

EU-mandaat:

- verbeterde wederzijdse toegang tot de markten voor overheidsopdrachten op alle administratieve niveaus (nationaal, regionaal en lokaal).

[...] [D]e hoogste ambities nastreven, en de resultaten completeren van de onderhandelingen van de herziene overeenkomst inzake overheidsopdrachten wat betreft dekking (aanbestedende instanties, sectoren, drempels en dienstverleningscontracten, met inbegrip van met name openbare werken). [...] [V]erbeterde wederzijdse toegang tot de markten voor overheidsopdrachten op alle administratieve niveaus (nationaal, regionaal en lokaal) en op het gebied van openbare nutsvoorzieningen, naar dekking van relevante activiteiten van ondernemingen op dit gebied, en naar een behandeling die niet minder gunstig is dan de behandeling van lokaal gevestigde leveranciers. [...] [R]egels en disciplines bevatten voor het aanpakken van belemmeringen die een negatieve uitwerking hebben op de markten voor overheidsopdrachten van de ander, waaronder vereisten inzake lokale inhoud en lokale productie, met name wat betreft "Buy America(n)"-bepalingen, en vereisten die van toepassing zijn op openbare aanbestedingsprocedures, technische specificaties, beroepsprocedures en afsplitsingen, inclusief voor kleine en middelgrote ondernemingen, teneinde de toegang tot de markt te vergroten en in voorkomend geval de procedures te stroomlijnen, te vereenvoudigen en transparanter te maken.

EP-resolutie:

- zonder discriminatie toegang krijgen tot overheidsopdrachten in de VS, zowel op federaal als op subfederaal niveau.

[...] [G]elet op het enorme belang dat Europese bedrijven, in het bijzonder kmo's, erbij hebben om zonder discriminatie toegang te krijgen tot overheidsopdrachten in de VS, zowel op federaal als op subfederaal niveau, bijvoorbeeld voor bouwdiensten, civiele techniek, vervoers- en energie-infrastructuur en goederen en diensten, [...] om in overeenstemming met het wederkerigheidsbeginsel de grote verschillen weg te nemen die thans bestaan met betrekking tot de mate waarin de twee markten voor overheidsopdrachten aan beide zijden van de Atlantische Oceaan zijn

opengesteld, door de VS-markt (die nog steeds wordt gereguleerd door de Buy American Act van 1933) aanzienlijk meer open te stellen op zowel federaal als subfederaal niveau op basis van [...] de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten (GPA) en door de opheffing van de beperkingen die thans op federaal niveau en op dat van de deelstaten alsook op regeringsniveau bestaan in de Verenigde Staten; [...]

[...] [O]pen, niet-discriminerende en voorspelbare procedurele voorwaarden te creëren die een gelijke toegang verzekeren voor ondernemingen uit de EU en de VS, en met name voor kmo's, die inschrijven op overheidsaanbestedingen; [...]

[...] [T]en behoeve van gemeenschappelijke duurzaamheidsnormen [...] op alle federale en subfederale administratieve niveaus, [...]

TPA
(geen doelstellingen
uiteengezet)

Stand van zaken:

nog geen voorstellen
uitgewisseld.

[Geen specifieke doelstellingen uiteengezet]

Tot nog toe zijn er geen voorstellen uitgewisseld op het gebied van markttoegang voor overheidsopdrachten. Er hebben wel discussies op technisch niveau plaatsgevonden waarbij de partners hebben geprobeerd om elkaars openbare aanbestedingsprocedures beter te begrijpen en algemene regels met betrekking tot overheidsopdrachten te bespreken, die verder gaan dan de overeengekomen disciplines in de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten. De openstelling van de Amerikaanse markten voor overheidsopdrachten blijft een van de gevoeligste struikelblokken binnen de TTIP-onderhandelingen, omdat de Verenigde Staten geen enkele bereidheid tonen om hun "Buy America"-bepalingen¹¹ van de wetgeving inzake overheidsopdrachten te herzien. De EU hoopt dat de Amerikaanse voorstellen voorzien in aanzienlijk meer toegang tot de markt op subfederaal niveau.

¹¹ De „Buy American“-wet van 1933 verplicht de Amerikaanse federale regering om waar mogelijk ijzer, staal en industrieproducten van Amerikaanse makelij te kopen.

3.5 Regelgevingskwesties en non-tarifaire belemmeringen

EU-mandaat:

- onnodige belemmeringen voor handel en investeringen, met inbegrip van bestaande NTB's wegnemen;
- het recht op regelgeving conform bestaande normen onverminderd laten.

[...] [E]rtoe strekken onnodige belemmeringen voor handel en investeringen, met inbegrip van bestaande NTB's, met doeltreffende en efficiënte mechanismen weg te nemen, door een ambitieus niveau van compatibiliteit tussen regelgeving inzake goederen en diensten te bewerkstelligen, onder meer door middel van wederzijdse erkenning en harmonisatie en meer samenwerking tussen regelgevers. Compatibiliteit op het gebied van regelgeving moet het recht onverminderd laten op regels voor het bereiken van het aan elke zijde gewenste niveau van bescherming van de gezondheid, de veiligheid, de consumenten, de werknemers, het milieu en de culturele diversiteit, of van andere rechtmatige regelgevingsdoelstellingen, [...]

EP-resolutie:

- ervoor zorgen dat samenwerking op regelgevingsgebied transparante, effectieve en concurrentiebevorderende economische randvoorwaarden stimuleert [...] en tegelijk, overeenkomstig het voorzorgsbeginsel, verzekeren dat het hoogste beschermingsniveau inzake gezondheid en veiligheid wordt geboden [...] waarbij de autonomie op regelgevingsgebied volledig wordt gerespecteerd.

[E]rvoor [...] zorgen dat via het hoofdstuk inzake samenwerking op regelgevingsgebied transparante, effectieve en concurrentiebevorderende economische randvoorwaarden worden gestimuleerd door de identificatie en preventie van mogelijke toekomstige non-tarifaire handelsbelemmeringen, [...] en door tegelijk te verzekeren, overeenkomstig het [...] voorzorgsbeginsel, dat de wetgeving inzake gezondheid en veiligheid, consumenten, arbeid, milieu en dierenwelzijn het hoogste beschermingsniveau biedt [...] waarbij de autonomie op regelgevingsgebied volledig wordt gerespecteerd; transversale disciplines [opnemen] over coherentie en transparantie van regelgeving ten behoeve van de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van efficiënte, kosteneffectieve en meer compatibele regels voor goederen en diensten; [...] vaststellen welke technische procedures en normen [...] niet voor compromissen vatbaar zijn, voor welke een gemeenschappelijke benadering kan worden gevonden, en op welke gebieden wederzijdse erkenning op basis van gemeenschappelijke strenge normen en een sterk stelsel voor markttoezicht wenselijk is [...]; [nagaan waar] wetgeving (bijv. REACH), of de aanneming van nieuwe wetten (bijv. betreffende klonen), of toekomstige definities van invloed [zijn] op het beschermingsniveau (bijv. betreffende hormoonontregelende stoffen); [...] ervoor [...] zorgen dat eventuele TIPP-bepalingen inzake samenwerking op regelgevingsgebied niet als procedureel vereiste de uitvaardiging van desbetreffende EU-rechtshandelingen verlangen en geen afdwingbare rechten ter zake in het leven roepen; [...]

TPA:

- grotere transparantie bereiken en meer mogelijkheden bieden bij de ontwikkeling van regelgeving;

[...] [G]rotere transparantie bereiken en meer mogelijkheden bieden voor deelname van de betrokken partijen aan de ontwikkeling van regelgeving; vereisen dat de voorgestelde regelgeving is gefundeerd op gedegen wetenschappelijk onderzoek, kosten-batenanalyses, risicobeoordelingen of ander objectief bewijsmateriaal; overlegmechanismen opzetten en waar nodig streven naar andere verbintenissen ter verbetering van de

- ervoor zorgen dat de voorgestelde regelgeving is gefundeerd op gedegen wetenschappelijk onderzoek, kosten-batenanalyses, risicobeoordelingen of ander objectief bewijsmateriaal.

Stand van zaken:

dit is het meest gecompliceerde hoofdstuk, maar er is al veel vooruitgang geboekt.

regelgevingspraktijken en ter bevordering van een betere samenhang van de regelgeving, onder meer door transparant te werk te gaan bij de ontwikkeling van richtsnoeren, regels, voorschriften en wetten met betrekking tot overheidsopdrachten en andere regelgevingsstructuren; dubbele vereisten voor keuringen en certificering afschaffen, vroeg overleg over belangrijke regelgeving; gebruik van effectbeoordelingen; periodieke herziening van de bestaande regelgeving; en de toepassing van goede regelgevingspraktijken; streven naar meer openheid, transparantie en convergentie bij de vaststelling van normen en wereldwijd de samenwerking met betrekking tot normen verbeteren; [...]

Volgens het tekstvoorstel van 4 mei 2015¹² heeft de Commissie in het hoofdstuk over "samenwerking op regelgevingsgebied" het volgende voor ogen: "hoogwaardige bescherming van onder meer: het milieu; consumenten; volksgezondheid, arbeidsomstandigheden; sociale bescherming en sociale zekerheid; het leven van mensen, dieren en planten; dierenwelzijn; gezondheid en veiligheid; persoonsgegevens; cyberveiligheid; culturele diversiteit; en het behoud van de financiële stabiliteit".

Betere samenhang van de regelgeving moet worden bereikt door het terugdringen van "onnodig belastende, overlappende of afwijkende voorschriften die de handel of investeringen aantasten, met name als gevolg van hun impact op kleine en middelgrote ondernemingen, door de verenigbaarheid te bevorderen van geplande en bestaande wetgevingshandelingen in de EU en de VS".

De voorgestelde bepalingen voorzien in een nauwere samenwerking op regelgevingsgebied op centraal en decentraal niveau, bijvoorbeeld in het geval van overlappende procedures, inconsequente productvereisten en dubbele keuringen, maar beogen ook overeenstemming over een aantal gemeenschappelijke "goede regelgevingspraktijken" die de regelgevers aan weerszijden van de Atlantische Oceaan in staat stellen om hun tegenhangers tijdig op de hoogte te brengen van regelgeving die in de pijn zit en die de handel zou kunnen beïnvloeden.

Het beoogde doel van dit hoofdstuk moet worden bereikt via de wederzijdse erkenning van gelijkwaardigheid, harmonisatie/afstemming, gemeenschappelijke regels en/of de toepassing van internationale regels. De tenuitvoerlegging van het hoofdstuk over samenwerking op regelgevingsgebied staat of valt met de samenwerking tussen de Europese en Amerikaanse regelgevende instanties. De beleidsmakers zullen worden ondersteund door een specifiek orgaan voor samenwerking op

¹² Ontwerpbepalingen voor hoofdstuk [] van het TTIP met betrekking tot samenwerking op regelgevingsgebied, 4 mei 2015
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153403.pdf

Horizontale regelgevingskwesties zijn gericht op goede regelgevingspraktijken met betrekking tot transparantie en vroegtijdige waarschuwing, de raadpleging van belanghebbenden en effectbeoordelingen van wetgevingshandelingen.

De volgende sectoren moeten het voortouw nemen bij een nauwere samenwerking op regelgevingsgebied:

- voertuigen,
- chemische stoffen,

regelgevingsgebied, bestaande uit de regelgevende instanties die zijn belast met het toezicht op de toepassing van de wettelijke bepalingen van het TTIP. Dit regelgevend orgaan krijgt geen besluitvormingsbevoegdheid.

Bij de onderhandelingen met betrekking tot horizontale regelgevingskwesties, met inbegrip van samenwerking en regels op regelgevingsgebied (technische handelsbelemmeringen en sanitaire en fytosanitaire maatregelen) is er vooral aandacht besteed aan goede regelgevingspraktijken (transparantie en vroegtijdige waarschuwing, de raadpleging van belanghebbenden en effectbeoordelingen van wetgevingshandelingen) op het gebied van de trans-Atlantische handels- en investeringsbetrekkingen.

Nadat de onderhandelaars het geldende regelgevingsstelsel en de respectieve besluitvormingsprocedure aan elkaar hadden uitgelegd, zijn ze op zoek gegaan naar overeenkomsten in de Europese en Amerikaanse voorstellen en specifieke gebieden waarop een nauwere convergentie van de regelgeving kan worden bereikt zonder afbreuk te doen aan de bestaande niveaus van veiligheidsnormen.

De EU en de VS hadden in het verleden al negen specifieke sectoren aangeduid (voertuigen, farmaceutische producten, medische hulpmiddelen, cosmetica, technische producten, textiel, chemische stoffen, pesticiden en ICT) als de koplopers voor nauwere convergentie van de regelgeving.

Na de tiende onderhandelingsronde kondigden de partijen aan dat de volgende vooruitgang is geboekt in het onderdeel over regelgeving en regels:

technische handelsbelemmeringen (THB), met inbegrip van betere kaders voor beoordeling van de conformiteit met de geldende technische voorschriften in verband met gezondheid, veiligheid en eventuele andere gerechtvaardigde overheidsdoelstellingen; op het gebied van normen en transparantie met betrekking tot deelname aan de normalisatieprocessen van de andere partij.

De besprekingen met betrekking tot sectorspecifieke zaken vorderen in hun eigen tempo, naargelang het samenwerkingsgebied. In sommige gevallen is de reikwijdte van de samenwerking duidelijk afgebakend, maar voor andere thema's moet die nog worden uitgewerkt, zodat de partijen zeker kunnen zijn van de specifieke gevallen waarin samenwerking op regelgevingsgebied haalbaar is.

Voertuigen: met inbegrip van mogelijkheden om de regelgevingsbenaderingen als gelijkwaardig te erkennen, zodat waar mogelijk wordt vermeden dat voertuigen uit de EU en de VS moeten worden aangepast; herziening van de werkmethoden van het VN-akkoord van 1998; diverse mogelijkheden voor de bespoediging van harmonisatie en samenwerking op onderzoeksgebied.

Chemische stoffen: er zijn in het bijzonder stappen vooruit gezet in het kader van twee proefprojecten: de beoordeling van prioritaire chemische

stoffen en de indeling en etikettering van stoffen; eerste bespreking van het Amerikaanse voorstel voor een bijkomend proefproject met betrekking tot de analyse van verschillen bij berekeningen die worden gemaakt voor de indeling van mengsels, met mogelijke gevolgen voor veiligheidsinformatiebladen. De verschillende regelgevingsbenaderingen zorgen ervoor dat de regelgevende samenwerking op dit gebied beperkt is, maar deze blijft wel van economisch belang voor de sector.

- farmaceutische producten,

Farmaceutische producten: in samenspraak met de regelgevende agentschappen uit de EU en de VS, hebben de onderhandelingspartners het onder meer gehad over: de voortgang van de systeemevaluatie inzake goede productiemethoden; samenwerking op gebied van biosimilaire generieke geneesmiddelen; de afronding van de hervormingen van de Internationale Conferentie voor harmonisatie van de technische voorschriften voor de registratie van geneesmiddelen voor menselijk gebruik en de uitwisseling van vertrouwelijke informatie tussen de regelgevende instanties.

- medische hulpmiddelen,

Medische hulpmiddelen: bespreking van de gebieden die moeten worden opgenomen in het TTIP, zoals medische hulpmiddelen – audits van kwaliteitsbeheersystemen, het systeem voor unieke hulpmiddelenidentificatie en aanvragen voor gereguleerde producten.

- cosmetica,

Cosmetica: de nadruk ligt op het harmoniseren van de gebruikte methoden voor veiligheidsbeoordeling en het stroomlijnen van de Amerikaanse vergunningsprocedure voor ingrediënten als UV-filters.

- textiel,

Textiel: gericht op de etikettering van textielvezelbenamingen en veiligheidseisen voor textiel zoals keuringen van de ontvlambaarheid van zijde.

- ICT,

Informatie- en communicatietechnologie (ICT): uitwisseling van informatie over de verschillende lopende ICT-initiatieven op gebieden zoals: de semantische en syntactische verenigbaarheid van medische dossiers; versleuteling; elektronische etikettering; samenwerking op het gebied van markttoezicht; elektronische toegankelijkheid.

- technische producten,

Technische producten: er wordt verder gezocht naar mogelijke toekomstige samenwerkingsgebieden.

- pesticiden.

Pesticiden: voortgezette dialoog over samenwerking op het gebied van regelgeving op terreinen zoals: mondiale zonerings; harmonisatie van maximumresidugehalten; en de extrapolatie van resultaten uit veldonderzoek.

Volgens de Europese Commissie zullen de eerste concrete resultaten kunnen worden opgenomen in de "gezamenlijke politieke evaluatie" die vanaf het najaar van 2015 beschikbaar zal zijn. Deze evaluatie moet ook meer details verschaffen over de respectieve doelstellingen, de tot dusver behandelde thema's, de verhouding tot andere hoofdstukken en de praktische aspecten van de uitvoering van deze bepalingen inzake samenwerking op regelgevingsgebied.

3.6 Voorschriften

3.6.1 Sanitaire en fytosanitaire maatregelen (SFM)

EU-mandaat:

- bepalingen moeten voortbouwen op de SFM-overeenkomst van de WTO;
- SFM-maatregelen in het TTIP moeten gebaseerd zijn op wetenschap en op internationale normen of wetenschappelijke risicobeoordelingen onder erkenning van het recht van partijen om naar hun goeddunken risico's in te schatten en te beheren.

De partijen moeten bepalingen vaststellen die voortbouwen op de SFM-overeenkomst van de WTO en op de bepalingen van de bestaande veterinaire overeenkomst, zij moeten fytosanitaire regels invoeren en een bilateraal forum opzetten voor verbeterde dialoog en samenwerking [...]. [Voortbouwen op de veterinaire overeenkomst tussen de EU en de VS en verzekeren dat] SFM-maatregelen [...] gebaseerd zijn op wetenschap en op internationale normen of wetenschappelijke risicobeoordelingen – onder erkenning van het recht van partijen om risico's in te schatten en te beheren in overeenstemming met het beschermingsniveau dat partijen noodzakelijk achten, met name ingeval onvoldoende relevante wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn –, [...] [en] worden toegepast [...] om het leven of de gezondheid van mens, dier of plant te beschermen [...]. [B]epalingen bevatten betreffende de erkenning van gelijkwaardigheid, de implementatie van het beginsel dat vooraf lijsten van voedselproducenten worden opgesteld, het voorkomen van de toepassing van inkleding, erkenning van de gezondheidsstatus van de partijen als ziekte- en pestvrij [...]

EP-resolutie:

- Europese SFM-normen en -procedures naleven in het kader van de multilaterale SFM- en THB-overeenkomsten;
- geen overeenstemming op de gebieden waarop de SFM-voorschriften van de EU en de VS van elkaar verschillen.

[B]ij de onderhandelingen over sanitaire en fytosanitaire maatregelen (SF[M]) en maatregelen tegen technische handelsbelemmeringen (THB) [uitgaan] van de centrale beginselen van de multilaterale overeenkomsten ter zake en de Europese sanitaire en fytosanitaire normen en procedures [naleven]; zich [...] richten op de eliminatie of aanzienlijke terugdringing van buitensporig belastende SF[M]-maatregelen met inbegrip van verwante invoerprocedures; [...] ervoor [...] zorgen dat goedkeuringen vooraf, verplichte protocollen of inspecties voor de inkleding niet als permanente invoermaatregel worden toegepast; meer transparantie en openheid [...] bereiken, wederzijdse erkenning van equivalente normen, de uitwisseling van beproefde methoden, [...] het versterken van de samenwerking in de internationale normalisatie-instellingen; [...]

[E]rkennen dat er op de gebieden waarop de voorschriften van de EU en de VS sterk van elkaar verschillen, geen overeenstemming zal worden bereikt, zoals op het gebied van de openbare gezondheidszorg, ggo's, het gebruik van hormonen in de rundvleessector, REACH en de tenuitvoerlegging ervan, en het klonen van dieren voor landbouwdoeleinden, [...]

[D]e VS ertoe [...] bewegen het importverbod op rundvlees uit de EU op te heffen; [...]

TPA:

- meer concurrentiekansen creëren voor Amerikaanse

[...] concurrentiekansen creëren voor de uitvoer van Amerikaanse landbouwproducten naar buitenlandse markten [...] door middel van degelijke voorschriften voor sanitaire en fytosanitaire maatregelen die de invoering van internationale normen aanmoedigen en een op wetenschap gebaseerde rechtvaardiging vereisen [...], regelgeving samenhangender

landbouwproducten door middel van degelijke SFM-regels die de invoering van internationale normen aanmoedigen en een op wetenschap gebaseerde rechtvaardiging vereisen.

maken, het gebruik van systeemgerichte werkwijzen bevorderen en de gelijkwaardigheid van de gezondheidszorgstelsels en veiligheidssystemen van de exportlanden op passende wijze erkennen; vereisen dat maatregelen op transparante wijze worden ontwikkeld en uitgevoerd en uitgaan van risicobeoordelingen die rekening houden met de toepasselijke internationale richtsnoeren en wetenschappelijke gegevens [...], mechanismen voor de controle op de invoer verbeteren, waaronder testmethodes en -procedures en certificeringsvereisten, [...].

Stand van zaken:

Het tekstvoorstel van de EU over "sanitaire en fytosanitaire maatregelen (SFM)" in het TTIP is op 7 januari 2015 toegankelijk gemaakt voor het publiek en werd aan de VS voorgelegd tijdens de besprekingen die deel uitmaakten van de onderhandelingsronde van september/oktober 2014¹³. In het EU-voorstel worden de doelstellingen van dit hoofdstuk herhaald, worden de rechten en plichten van de partijen beschreven en worden de toepasselijke definities in het kader van de internationale SFM-afspraken en regels gegeven. In het voorstel wordt ook gewezen op de noodzaak om "bevoegde instanties" aan te wijzen en wordt uiteengezet hoe SFM-maatregelen moeten worden toegepast, evenals SFM-procedures voor de invoer en algemene en specifieke SFM-invoervereisten, maatregelen om de handel te vergemakkelijken en de afschaffing van overlappende controlemaatregelen.

Het voorstel behelst eveneens de erkenning van gelijkwaardigheid, de noodzaak tot aanpassing aan de regionale omstandigheden met betrekking tot dieren, dierlijke producten en dierlijke bijproducten, alsook planten en plantaardige producten, controle- en toezichtsvereisten, een beschrijving van de geldende normen voor uitvoercertificaten, invoercontroles en -vergoedingen, transparantie, technisch overleg, noodmaatregelen, dierenwelzijn, de werking van het gezamenlijke beheercomité, alsmede de intentie om samen te werken op het gebied van de (multilaterale en bilaterale) internationale fora en de bereikte resultaten te erkennen in het kader van de veterinaire overeenkomst tussen de EU en de VS en de activiteiten in dat kader verder te zetten.

Tijdens de tiende ronde hebben de onderhandelaars de eerste hand gelegd aan de tekst van dit hoofdstuk. Zij meldden goede vooruitgang in verband met een aantal artikelen. De besprekingen worden naar verwachting voortgezet in de periode tussen de officiële rondes.

met het opstellen van het SFM-hoofdstuk is begonnen tijdens de onderhandelingsronde van juli 2015.

¹³ Tekstvoorstel van de EU van 7 januari 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153026.pdf

3.6.2 Intellectuele-eigendomsrechten

EU-mandaat:

- het TTIP moet zorgen voor een nog betere bescherming van intellectuele-eigendomsrechten en de geografische aanduidingen van de EU erkennen.

[...] [Uiting geven aan] hoezeer beide partijen hechten aan de bescherming van intellectuele eigendom en [voortbouwen] op de lopende dialoog tussen de EU en de VS [...]. [...] [G]ebieden [aanpakken] die belangrijk zijn voor de bevordering van de uitwisseling van goederen en diensten waarmee intellectuele eigendom gemoeid is, [...] [zodat] [...] het beschermingsniveau verbetert en de geografische aanduidingen van de EU worden erkend, waarbij wordt voortgebouwd op de TRIP's en deze worden aangevuld [...]. [G]een bepalingen over strafrechtelijke sancties [...].

EP-resolutie:

- een ambitieus, evenwichtig en modern hoofdstuk opnemen over intellectueel eigendomsrecht, waaronder erkenning en sterkere bescherming van geografische aanduidingen.

[...] [E]en ambitieus en modern hoofdstuk opnemen over [...] intellectueel eigendomsrecht, waaronder erkenning en sterkere bescherming van geografische aanduidingen, dat beantwoordt aan een fair en efficiënt beschermingsniveau, zonder dat dit de EU afhoudt van de noodzakelijke hervorming van haar auteursrechtstelsel, en dat een eerlijk evenwicht oplevert tussen intellectuele eigendom [in het] algemeen belang, met name waar het gaat om behoud van toegang tot betaalbare geneesmiddelen, door voortgezette steun aan de TRIPS-flexibiliteiten; [...] blijven vasthouden aan een mondiale, multilaterale harmonisatie op het gebied van octrooien [...] en [...] zich bij de besprekingen hierover actief blijven inzetten, [...] [E]rvoor [...] zorgen dat het IPR-hoofdstuk geen bepalingen omvat over de aansprakelijkheid van tussenpersonen op internet of over strafrechtelijke sancties als handhavinginstrument, [...]

[Z]orgen voor volledige erkenning en sterke juridische bescherming van geografische EU-aanduidingen [...] de etikettering, traceerbaarheid en daadwerkelijke oorsprong van de betrokken producten [...] garanderen ten behoeve van de consument, evenals de bescherming van de knowhow van producenten, [...]

TPA:

- de toereikende en doeltreffende bescherming van intellectuele-eigendomsrechten blijven stimuleren, met een soortgelijk beschermingsniveau als dat van de VS.

[...] [D]e toereikende en doeltreffende bescherming van intellectuele-eigendomsrechten blijven stimuleren, [...] waarbij de versnelde en integrale tenuitvoerlegging van de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom wordt gewaarborgd [...] met het oog op de handhavingverplichtingen [...] [om] een soortgelijk beschermingsniveau als dat van de VS [te bieden]; een sterke bescherming van nieuwe en opkomende technologieën en nieuwe methoden voor de overdracht en verspreiding van producten waarin intellectuele eigendommen zijn vervat; onder meer op een manier die rechtmatige digitale handel vergemakkelijkt; preventie of bestrijding van discriminatie [...] [om te garanderen] dat de normen voor bescherming en handhaving gelijke tred houden met technologische ontwikkelingen, [...] sterke handhaving [...] preventie of afschaffing van inmenging van de overheid bij schendingen van de [intellectuele-eigendomsrechten], met inbegrip van cyberdiefstal en -piraterij.

Stand van zaken:

In het voorstel van de EU voor het artikel betreffende "handhaving van intellectuele-eigendomsrechten door de douane"¹⁴, bekendgemaakt op 31 juli 2015, wordt – onder andere – herhaald dat elke partij instaat voor de verenigbaarheid met haar verplichtingen krachtens de GATT- en de TRIPS-overeenkomsten. Bovendien zullen beide kanten het eenvoudiger maken voor rechthebbenden om een aanvraag in te dienen bij de douaneautoriteiten tot officiële vaststelling van inbreuken op de intellectuele-eigendomsrechten bij goederen onder douanetoezicht die ervan worden verdacht nagemaakte merkartikelen te zijn, nagemaakte goederen met geografische aanduiding, door piraterij verkregen goederen of toestellen, producten of onderdelen die voornamelijk zijn ontworpen of geproduceerd om beschermingsmaatregelen te omzeilen. De ontwerpbevestigingen van de EU voor internationale overeenkomsten over intellectuele eigendom van 31 juli 2015¹⁵, die een lijst bevatten van 16 verschillende overeenkomsten en verdragen waaraan zowel de EU als de VS zich heeft verbonden, met inbegrip van de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom, het Verdrag inzake octrooirecht en het Verdrag inzake het merkenrecht, kwamen aan bod tijdens de tiende onderhandelingsronde. Bovendien moet er worden voorzien in algemene beginselen die het belang benadrukken van intellectuele eigendom als hulpmiddel voor innovatie, groei en werkgelegenheid.

Er is een begin gemaakt met verkennende activiteiten voor het hoofdstuk over intellectuele-eigendomsrechten.

Tijdens de tiende ronde onderzochten onderhandelaars ook een aantal technische vragen die verband houden met intellectuele-eigendomsrechten en wisselden zij actuele versies uit van de respectieve wetgevingsprocedures. Met betrekking tot geografische aanduidingen (GA's) onderzochten de onderhandelaars mogelijke conflicten in verband met de beperkte lijst van geografische aanduidingen van de EU op Amerikaans grondgebied (voorcontrole) en wettelijke alternatieven voor het Amerikaanse systeem voor handelsmerken. De VS is nog geen verbintenissen aangegaan en op politiek vlak is dit een van de meest controversiële kwesties in de VS.

De onderhandelaars nemen verschillende standpunten

Hoewel de EU en de VS geïnteresseerd zijn in veeleisende normen voor intellectuele-eigendomsrechten en de bevordering van een krachtig beleid tegen namaak, verschillen zij sterk van mening aangaande twee belangrijke kwesties: geografische aanduidingen en het beleid ter bestrijding van piraterij op het internet.

¹⁴ Voorstel van de EU voor artikel XX inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten door de douane, bekendgemaakt op 31 juli 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153672.pdf

¹⁵ Ontwerpbevestigingen voor internationale overeenkomsten over intellectuele eigendom, 31 juli 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153673.pdf

in over geografische aanduidingen en het beleid ter bestrijding van piraterij op het internet.

De VS beschouwen het EU-standpunt inzake het gebruik van geografische aanduidingen op basis van de relevante EU-verordening als een protectionistische maatregel. De VS beschermen geografische aanduidingen momenteel aan de hand van het merkenrecht. Indien de VS de door de EU voorgestelde voorwaarden zouden aanvaarden, dan kan de EU geografische aanduidingen voorbehouden voor kaas, zoals "parmezaan" en "feta", en voor vlees, zoals "bologna", hoewel al deze benamingen ook algemeen worden gebruikt in de VS. Vanuit het standpunt van de Verenigde Staten, die geografische aanduidingen via het merkenrecht beschermen, lijkt het zeer moeilijk om in het kader van de TTIP-onderhandelingen een oplossing te vinden.

De kloof tussen de EU en de VS, bijvoorbeeld inzake de aansprakelijkheid van aanbieders van internetdiensten voor ongeoorloofde inhoud op hun netwerken, hetgeen ook wordt behandeld in het kader van de Handelsovereenkomst ter bestrijding van namaak (ACTA), is nog dieper geworden toen het Europees Parlement weigerde zijn goedkeuring aan deze handelsovereenkomst te hechten. Het feit dat de EU geen partij is bij deze multilaterale overeenkomst inzake auteursrechten en handelsmerken werpt bij de VS vragen op over de mogelijkheid om een uitgebreid hoofdstuk op te stellen over de intellectuele-eigendomsrechten binnen het TTIP¹⁶.

3.6.3 Handel en duurzame ontwikkeling

EU-mandaat:

- het TTIP moet de duurzame ontwikkeling bevorderen door handel in milieuvriendelijke goederen te vergemakkelijken en fatsoenlijk werk aanmoedigen door de doeltreffende binnenlandse tenuitvoerlegging van kernnormen van de internationale arbeidsorganisatie (IAO).

[...] [V]erbintenissen van beide partijen bevatten op het gebied van arbeids- en milieuaspecten van handel en duurzame ontwikkeling. [...] Maatregelen om de handel in milieuvriendelijke, koolstofarme en energie- en hulpmiddelefficiënte goederen, diensten en technologieën te vergemakkelijken en te bevorderen (zoals door groene overheidsopdrachten) en om geïnformeerde keuzen door consumenten te ondersteunen, [...]

[...] [M]echanismen bevatten ter ondersteuning van de bevordering van fatsoenlijk werk, door doeltreffende binnenlandse tenuitvoerlegging van kernnormen van de internationale arbeidsorganisatie (IAO), zoals vastgelegd in de verklaring van de IAO van 1998 inzake fundamentele arbeidsnormen en de desbetreffende multilaterale milieu-overeenkomsten, [...] bepalingen bevatten ter ondersteuning van internationaal erkende normen van maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen, alsook voor het behoud, het duurzaam beheer en de bevordering van handel in rechtmatig

¹⁶ Onderzoeksdienst van het Amerikaanse congres, *Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) Negotiations*, 4 februari 2014, <https://www.fas.org/sqp/crs/row/R43387.pdf>

verkregen en duurzame natuurlijke hulpbronnen zoals kaphout, wilde flora of fauna, of visvoorraden.

De economische, sociale en milieugevolgen zullen worden onderzocht door middel van een onafhankelijke duurzaamheidseffectbeoordeling, met betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld, [...]

EP-resolutie:

- ervoor zorgen dat het hoofdstuk inzake duurzame ontwikkeling bindend en afdwingbaar is en gericht is op volledige en doeltreffende ratificatie, uitvoering en handhaving van de acht fundamentele IAO-verdragen;
- zo moeten ook milieunormen ambitieus en bindend zijn.

[E]rvoor [...] zorgen dat het hoofdstuk inzake duurzame ontwikkeling bindend en afdwingbaar is en gericht is op volledige en doeltreffende ratificatie, uitvoering en handhaving van de acht fundamentele verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) en hun inhoud, de IAO-Agenda voor waardig werk en de centrale internationale milieuovereenkomsten; [...]

[E]rvoor [...] zorgen dat het TTIP het gebruik en de promotie van groene goederen en diensten bevordert, mede door de ontwikkeling daarvan te begunstigen, [...] en zo de aanzienlijke kans op economische en milieuwinst benut die de trans-Atlantische economie biedt, in aanvulling op de lopende onderhandelingen over de overeenkomst inzake groene goederen [...]

[...] [D]e ontwikkeling van gemeenschappelijke, ambitieuze en bindende energie-efficiëntienormen en duurzaamheidsnormen voor de energieproductie [met inbegrip van de EU-richtlijnen inzake energie-etikettering en ecologisch ontwerp] [...] de samenwerking op het vlak van onderzoek, ontwikkeling en innovatie inzake energie [verbeteren] en koolstofarme en milieuvriendelijke technologie [bevorderen]; [...]

TPA:

- zorgen dat beleidslijnen inzake handel en milieu elkaar ondersteunen en streven naar bescherming van het milieu;
- de rechten van werknemers en kinderen eerbiedigen conform de fundamentele arbeidsnormen van de IAO.

Ervoor zorgen dat beleidslijnen inzake handel en milieu elkaar ondersteunen en streven naar bescherming en behoud van het milieu en de internationale maatregelen hiertoe verbeteren, en tegelijk het gebruik van de natuurlijke hulpbronnen in de wereld optimaliseren; [...]

De eerbiediging van de rechten van werknemers en kinderen bevorderen conform de fundamentele arbeidsnormen van de IAO [...] en aansturen op een goed begrip van de relatie tussen handel en rechten van werknemers; [...]

Bepalingen in handelsovereenkomsten trachten vast te stellen die de ondertekenende partijen ervoor laten zorgen dat de bescherming die wordt geboden in de binnenlandse wetgeving inzake milieu en arbeid niet wordt afgezwakt om handel te stimuleren; [...]

Stand van zaken:

onderhandelingen over dit hoofdstuk zijn nog niet begonnen.

Volgens de standpuntnota van de Europese Commissie¹⁷ wil de Commissie voortbouwen op de hoogwaardige bescherming van het milieu en werknemers in de EU en de VS en basisregels vrijwaren die bescherming bieden voor het arbeidsrecht op grond van de IAO-instrumenten. Het gaat daarbij om de agenda voor waardig werk, de fundamentele arbeidsnormen van de IAO en andere IAO-normen. Daarnaast wil de Commissie maatschappelijk verantwoord ondernemerschap bevorderen bij bedrijven in de EU en de VS. In het kader van de bescherming van het milieu wil de Europese Commissie ook de handel en investeringen in groene goederen en diensten bevorderen.

Met het oog op geschillenbeslechting op dit gebied, stelt de Commissie een transparant en onafhankelijk mechanisme voor waarbij ook belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld betrokken zullen zijn.

Op 7 januari 2015 heeft de Europese Commissie haar eerste schets gepresenteerd voor het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling in het TTIP¹⁸. Dit hoofdstuk gaat een stapje verder dan de bepalingen die op dit moment in de bestaande vrijhandelsovereenkomsten van de EU zijn opgenomen, met name wat betreft het recht om te reguleren en de beschermingsniveaus. Het gaat uitvoeriger in op het recht van iedere partij om haar eigen binnenlandse wetten inzake milieu, arbeid en sociale kwesties vast te stellen op het niveau dat zij noodzakelijk acht. Tegelijkertijd moedigt het hoge beschermingsniveaus aan. Daarnaast zijn er arbeidsbepalingen in opgenomen inzake de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen, de uitbanning van gedwongen of verplichte arbeid en kinderarbeid, evenals verbintenissen inzake non-discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep. Het gedeelte over milieu is gericht op erkenning van de waarden van het mondiale bestuur en regels op milieugebied, met inbegrip van multilaterale milieuovereenkomsten en het VN-raamverdrag inzake klimaatverandering, alsmede tot de verbintenis om dit verdrag in nationale wetgevingen om te zetten.

¹⁷ Initiële standpuntnota van de EU over handel en duurzame ontwikkeling, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/july/tradoc_151626.pdf

¹⁸ Standpuntnota van de EU over het hoofdstuk met betrekking tot handel en duurzame ontwikkeling/arbeid en milieu van het TTIP, 7 januari 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153024.pdf

3.6.4 Douane en handelsbevordering

EU-mandaat:

- handel
vergemakkelijken door
moderne en effectieve
grenscontroles en
antifraudemaatregelen
te bevorderen.

[...] [B]epalingen bevatten die de handel tussen de partijen bevorderen en tegelijkertijd zorgen voor effectieve controles en antifraudemaatregelen. [...] [O]nder meer ambitieuze verbintenissen bevatten over regels, vereisten, formaliteiten en procedures van de partijen op het gebied van invoer, uitvoer en doorvoer, die verder gaan dan de verbintenissen die in het kader van de WTO zijn aangegaan. Met deze bepalingen moet de modernisering en vereenvoudiging van regels en procedures worden bevorderd en [moet de] beschikbaarheid van standaarddocumenten, transparantie, wederzijdse erkenning van normen en samenwerking tussen douaneautoriteiten worden gepropageerd.

EP-resolutie:

[...] [I]n het algemeen rekening [...] houden met het doel van het TTIP, namelijk de handel in producten die werkelijk in de VS en de EU worden [vervaardigd], te vergemakkelijken [...]

TPA:

- versterking van de
capaciteit met
betrekking tot
douaneformaliteiten en
handelsbevordering.

[...] [W]erken aan de versterking van de capaciteit van Amerikaanse handelspartners voor het vervullen van hun verplichtingen uit hoofde van de handelsovereenkomsten door overleg met elk land [...] betreffende de wetten van dat land met betrekking tot douaneformaliteiten en handelsbevordering, [...]

Stand van zaken:

Voorafgaand aan de vierde ronde in maart 2014 heeft de Europese Commissie in naam van de EU een eerste voorstel voorgelegd voor de juridische tekst over "douane en handelsbevordering"¹⁹ van het TTIP. In dit voorstel had zij verschillende bepalingen uiteengezet.

Deze bepalingen bevatten voorschriften inzake gegevens en documentatie, het gebruik van informatietechnologie, de vrijgave van goederen, douaneagentschappen, versoepeling/vereenvoudiging en "de minimis", doorvoer en overslag, vergoedingen en kosten, elektronisch betalen, opnieuw ingevoerde goederen na reparatie, inspectie vóór verzending, risicobeheer, controle achteraf, voorafgaande beslissingen, sancties, beroep, internationale normen, publicatie op het internet en informatiepunten. Het gebruik van informatietechnologie, bijvoorbeeld de elektronische uitwisseling van douane-informatie en gerelateerde gegevens, moet de douane-afhandeling voor de invoer, doorvoer of uitvoer van goederen aanzienlijk vergemakkelijken.

Tijdens de tiende ronde (13-17 juli 2015) hebben de

er is aanzienlijke
voortgang geboekt met
de geconsolideerde tekst.

¹⁹ Tekstvoorstel van de Europese Unie, bekendgemaakt op 7 januari 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153027.pdf

onderhandelingspartners verdere vooruitgang geboekt met betrekking tot de geconsolideerde tekst van dit hoofdstuk.

3.6.5 Handelsgerelateerde energie en grondstoffen

EU-mandaat:

- bijzondere bepalingen over energie en grondstoffen.

[...] [B]epalingen bevatten over handels- en investeringsgerelateerde aspecten van energie en grondstoffen [...] [om] in energie-aangelegenheden een open, transparant en voorspelbaar bedrijfsklimaat te scheppen en onbeperkte en duurzame toegang tot grondstoffen te verschaffen.

EP-resolutie:

- de vraag om een specifiek hoofdstuk te wijden aan energie en grondstoffen.

[...] [E]en specifiek hoofdstuk [...] wijden aan energie, met inbegrip van industriële grondstoffen; [zodat] de energie-uitvoer kan worden gefaciliteerd, zodat de bestaande exportbeperkingen tussen beide handelspartners voor energiebrandstoffen, inclusief aardgas en ruwe olie, met het TTIP kunnen worden afgeschaft, [...]

TPA:

[Geen bijzondere doelstellingen inzake energie en grondstoffen]

Stand van zaken:

onderhandelaars hebben gewerkt aan het vaststellen van de soorten grondstoffen die moeten worden opgenomen.

Tijdens de tiende ronde hebben de onderhandelaars zich gebogen over de vraag welke grondstoffen er moeten worden opgenomen, alsook over methoden voor samenwerking op het gebied van energie en grondstoffen. De EU zou in het TTIP graag een speciaal hoofdstuk zien over energie, dat verwijst naar bepaalde disciplines op dit terrein op basis van de beginselen van een vrije en eerlijke energiemarkt, alsmede een wederzijdse verbintenis die streeft naar non-discriminatie en de afschaffing van invoer- en uitvoerrechten en andere beperkingen.

Op dit moment voorkomt een Amerikaanse wet uit 1938 de uitvoer van aardgas (deze beperkingen zijn niet van toepassing op ruwe olie) als deze een bedreiging vormt voor de nationale veiligheid. Tegelijkertijd stelt deze wet dat het nationale belang vanzelf wordt gewaarborgd wanneer een land een vrijhandelsovereenkomst heeft gesloten met de VS. In afwezigheid van een dergelijke overeenkomst is een vergunning vereist voor de uitvoer van aardgas.

3.6.6 Kleine en middelgrote ondernemingen

EU-mandaat:

- bijzondere bepalingen betreffende kleine en middelgrote ondernemingen

De overeenkomst zal bepalingen bevatten over handelsgerelateerde aspecten van kleine en middelgrote ondernemingen.

EP-resolutie:

- een specifiek hoofdstuk over kmo's dat trans-Atlantische handel en

[...] [E]en specifiek hoofdstuk over kmo's [bevatten] [...] door eisen betreffende dubbele certificering af te schaffen, op internet een informatiesysteem over de verschillende voorschriften op te zetten, toegang

investeringen
vergemakkelijkt.

tot subsidieregelingen voor kmo's te versoepelen, versnelde procedures aan de grens in te voeren [...]; er moeten mechanismen komen zodat beide zijden eraan meewerken dat kmo's deel kunnen hebben aan trans-Atlantische handel en investering, [...]

TPA:

- gelijke toegang tot internationale markten voor kmo's vergemakkelijken.

Ervoor zorgen dat handelsovereenkomsten kleine bedrijven kans bieden op gelijke toegang tot internationale markten, rechtvaardige handelsvoordelen en meer mogelijkheden op de uitvoermarkt, en voorzien in de vermindering of afschaffing van belemmeringen voor handel en investeringen die een onevenredig effect hebben op kleine bedrijven; [...]

Stand van zaken:

Het aanvankelijke tekstvoorstel van de EU over "kleine en middelgrote ondernemingen" is op 7 januari 2015 openbaar gemaakt²⁰. In dit voorstel wordt de bijdrage van kmo's tot economische groei, werkgelegenheid en innovatie erkend en de doelstelling herhaald om kmo's in de gelegenheid te stellen te profiteren van de mogelijkheden die het TTIP biedt. Centraal in het kmo-hoofdstuk staat de bepaling die elke partij uitnodigt een website of een webpagina te aan te maken "die informatie verschaft, zowel op centraal niveau als op de niveaus onder de federale regering (VS) of de Unie (EU), die nuttig kan zijn voor iedereen die is geïnteresseerd om handel te drijven met, te investeren in of zaken te doen met deze partij". Deze informatie heeft betrekking op: douanevoorschriften en -procedures; voorschriften en procedures betreffende intellectuele-eigendomsrechten; een register van geldende technische voorschriften; sanitaire en fytosanitaire maatregelen op het gebied van in- en uitvoer; regels inzake overheidsopdrachten en een database met aankondigingen van overheidsopdrachten; procedures voor de registratie van bedrijven; informatie over programma's ter ondersteuning van kmo-internationalisering; evenals alle overige informatie die de partij als nuttig beschouwt voor kmo's.

er is reeds aanzienlijke vooruitgang geboekt met de geconsolideerde tekst, in het bijzonder met betrekking tot de respectieve websites voor kmo's van de EU en de VS.

Tijdens de tiende ronde werd verdere vooruitgang geboekt met de consolidatie van het tekstvoorstel, in het bijzonder voor het hoofdstuk met bepalingen inzake samenwerking, de uitwisseling van informatie en de presentatie van verschillende websites van de EU en de VS. De door de VS voorgestelde institutionele structuur zal verder worden besproken in de volgende ronde.

²⁰ Initieel tekstvoorstel van de EU, 7 januari 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153028.pdf

3.6.7 Overige voorschriften

EU-mandaat:

- handel en concurrentie.

De bedoeling moet zijn [...] bepalingen op te nemen betreffende concurrentiebeleid, waaronder bepalingen over antitrust, fusies en staatssteun.

EP-resolutie:

- mededinging,
- staatsondernemingen,
- oorsprongsregels.

[...] [E]en ambitieus hoofdstuk over mededinging [opnemen] waarin wordt gewaarborgd dat het Europese mededingingsrecht behoorlijk wordt nageleefd, [...] in de digitale wereld; [eerlijke voorwaarden tot stand brengen zodat] particuliere bedrijven op eerlijke voet kunnen concurreren met staatsondernemingen en ondernemingen die onder zeggenschap van de staat staan; [...] waarborgen dat overheids subsidies aan particuliere bedrijven gereguleerd worden en worden onderworpen aan een transparant controlestelsel; [...]

[...] [O]orsprongsregels [moeten] erop gericht zijn de benaderingen van de EU en de VS met elkaar te verenigen [...]

TPA:

- staatsondernemingen.

Handelsverstoringen en oneerlijke concurrentie ten gunste van staatsonderneming en ondernemingen die onder zeggenschap van de staat staan, uitsluiten of voorkomen; [...] discriminatie en marktverstorende subsidies voorkomen [...] transparantie bevorderen; [...]

Stand van zaken:

momenteel vindt overleg plaats over voorschriften met betrekking tot mededinging, staatsondernemingen, de beslechting van geschillen tussen staten onderling en procedures voor het omgaan met oorsprongsregels.

Met betrekking tot andere voorschriften over handel en investeringen hebben de partijen tijdens de tiende ronde van de onderhandelingen gedeelde waarden afgebakend inzake mededinging (met inbegrip van procedurele eerlijkheid en onbevooroordeelde behandeling), staatsondernemingen (discussie op basis van inhoudelijke bepalingen van de respectieve tekstvoorstellen) en de beslechting van geschillen tussen staten onderling met het oog op de oprichting van een doeltreffend mechanisme voor het oplossen van eventuele geschillen tussen de partijen over de interpretatie en toepassing van het TTIP, discussies gefocust op regels voor de procesvoering, het voorstel van de EU voor een aanvullend mechanisme voor bemiddeling op vrijwillige basis en de nalevingsfase.

De onderhandelaars hebben ook procedures besproken inzake oorsprongsregels op basis van een mondelinge voordracht van de EU. Bovendien is er vooruitgang geboekt met de consolidatie van de teksten met betrekking tot de algemene bepalingen.

4 Conclusies

Na meer dan twee jaar wordt er nu minder intensief onderhandeld.

Hoewel de algemene doelstellingen overeenkomen, lijkt het venijn in de kleine details te zitten.

De VS hebben zich gericht op de TPP-onderhandelingen met Azië in plaats van op het TTIP met Europa.

Vandaag, twee jaar en tien rondes na het begin van de onderhandelingen over het TTIP in de zomer van 2013, is het duidelijk dat elke stap vooruit veel tijd vergt en hinder ondervindt van verschillende struikelblokken. Het proces vordert maar moeizaam, ondanks het feit dat de algemene politieke doelstellingen aan beide zijden, zoals vastgelegd in de onderhandelingsrichtsnoeren van de EU en de TPA-wet, op de meeste gebieden niet ver uiteenlopen. Er zijn uiteraard punten van verschil: de politieke doelstellingen volgens de TPA-wet zijn assertiever ten aanzien van de Amerikaanse economische belangen dan de eisen in het EU-mandaat. Meer in het algemeen stuurt de TPA niet aan op een enkele overeenkomst, maar behelst deze naast het TTIP ook het trans-Pacifisch partnerschap (TPP), de Overeenkomst betreffende de handel in diensten (TiSA) en andere overeenkomsten die in het verschiet liggen. In het geval van het TTIP kan het Europees Parlement niet verantwoordelijk worden gehouden voor het gebrek aan vooruitgang tussen de onderhandelaars, de Europese Commissie en de Amerikaanse regering. Het heeft weliswaar een defensiever standpunt ingenomen dan beide onderhandelende partijen, zoals blijkt uit de resolutie van het EP van juli 2015, maar het heeft zodanig open kaart gespeeld – zelfs bij de felomstreden investeringsbescherming – dat het Parlement niet de schuld kan krijgen van de algemeen moeizame vooruitgang van de besprekingen.

Sommige waarnemers menen dat de VS de onderhandelingen met de EU op een laag pitje hebben gezet om prioriteit te geven aan de onderhandelingen over het trans-Pacifisch partnerschap (TPP)²¹ en hebben geweigerd om in te gaan op onderwerpen die politiek gevoelig liggen, zoals overheidsopdrachten en samenwerking in de sector financiële diensten. De TPP-onderhandelingen zijn van start gegaan in 2011 (d.w.z. eerder dan de TTIP-onderhandelingen met de EU) en volgens de VS moesten ze worden afgerond alvorens de onderhandelingen over het TTIP een prioriteit konden worden. De TPP-onderhandelingen werden onlangs, op 5 oktober 2015, eindelijk afgerond tijdens een tweede ministeriële bijeenkomst in Atlanta (Georgia, VS). Hieraan gingen negen dagen van besprekingen vooraf, waarbij vijf dagen de klok rond werd onderhandeld en president Obama zelf ingreep. De meest omstreden kwesties, waarvoor geen oplossing was gevonden tijdens de ministeriële bijeenkomst in Maui

²¹ Het TPP is een regionale vrijhandelsovereenkomst in onderhandeling tussen de VS, Australië, Brunei, Canada, Chili, Japan, Maleisië, Mexico, Nieuw-Zeeland, Peru, Singapore en Vietnam.

(Hawaiï, VS) op 28-31 juli 2015, omvatten markttoegang voor zuivelproducten, gegevens exclusiviteit voor biologische geneesmiddelen en oorsprongsregels voor de auto-industrie, evenals enkele andere, resterende bilaterale kwesties op het gebied van auto's tussen de VS en Japan. Om verschillende redenen – waaronder met name de compromisbereidheid die de Verenigde Staten hun TPP-partners hebben betoond – hoopt de EU nu dat de TTIP-onderhandelingen in een stroomversnelling zullen raken en dat verwezenlijking van de geformuleerde ambities dichterbij komt.

Alle referentiedocumenten (het EU-mandaat, de resolutie van het EP en de TPA-wet) dringen erop aan dat een toekomstige trans-Atlantische overeenkomst de markten moet openstellen door douanerechten af te schaffen en non-tarifaire belemmeringen en belemmeringen "achter de grens" voor handel en investeringen te beperken. Hoewel de EU en de VS allebei over een sterk geïndustrialiseerde economie beschikken, met minder onderlinge structurele verschillen dan die van de trans-Pacifische partners, hebben de TTIP-onderhandelingen aangetoond dat oude, gevoelige probleem punten tussen de EU en de VS niet gemakkelijk zijn op te lossen. Het TTIP-proces heeft ook aangetoond dat er verschillende onderhandelingstactieken worden gehanteerd: de EU kwam met concrete voorstellen voor ten minste zeven hoofdstukken van de toekomstige overeenkomst, terwijl de VS voor uitstel koos en pas in een latere fase van het onderhandelingsproces een standpunt innam. Voor beide partners is de onderhandelingsdynamiek anders dan vroeger, omdat de EU en de VS nooit eerder hebben onderhandeld over een uitgebreid handel- en investeringsakkoord met een partner van dergelijke economische omvang.

De meest omstreden kwesties:

- markttoegang voor landbouwproducten en overheidsopdrachten,
- bijzondere voorschriften voor energieproducten en grondstoffen,
- bescherming van geografische aanduidingen (GA's),
- markttoegang tot de Amerikaanse

De grootste trans-Atlantische struikelblokken, die gevoelig liggen voor beide partijen, zijn:

- onbeperkte markttoegang voor Amerikaanse exporteurs van landbouwproducten in de EU-lidstaten (offensieve Amerikaanse belangen tegenover defensieve EU-belangen vanwege botsende sanitaire en fytosanitaire (SFM) regels);
- markttoegang voor leveranciers uit EU-landen tot overheidsopdrachten in de VS, ook op subfederaal niveau (offensieve EU-belangen tegenover defensieve Amerikaanse belangen, met name vanwege de "Buy American"-wet uit 1933 die de Amerikaanse federale regering verplicht om waar mogelijk ijzer, staal en industrieproducten van Amerikaanse makelij te kopen);
- de toevoeging van een apart hoofdstuk over energie en grondstoffen (een offensief EU-belang, waarvoor volgens de VS geen speciale behandeling nodig is);
- bescherming van geografische aanduidingen (GA's) voor Europese voedingsproducten (een defensief Amerikaans belang);
- het wegnemen van beperkingen met betrekking tot de

vervoerssector.

Amerikaanse vervoerssector, in het bijzonder de beperkingen van Amerikaanse zee- en luchtvervoersdiensten die voortvloeien uit Amerikaanse wetgeving zoals de *Jones Act*, de *Foreign Dredging Act*, de *Federal Aviation Act* en de *US Air Cabotage law* (een defensief Amerikaans belang).

De Amerikaanse reactie op het nieuwe EU-voorstel voor het oplossen van investeringsgeschillen, dat in een investeringshof voorziet, is nog onzeker.

Bovendien is het nog onduidelijk hoe de VS zal reageren op het aanstaande EU-voorstel over investeringsgeschillen en een nieuw investeringshof. Afgezien van de vraag of financiële diensten al dan niet zijn opgenomen in het hoofdstuk over samenwerking op regelgevingsgebied, is de nauwere samenwerking waar de onderhandelingspartners naar gestreefd hebben – en waarmee aanzienlijke vooruitgang is geboekt – veel complexer dan aanvankelijk gedacht.

Door het afsluiten van de onderhandelingen over het trans-Pacifisch partnerschap (TPP) komt de EU in een nieuwe situatie terecht.

De afronding van de TPP-onderhandelingen brengt de EU in een nieuwe situatie. Indien de VS verklaren dat de TTIP-onderhandelingen voortaan prioriteit hebben in onderhandelingen over handel en investeringen, kan dat het proces in een stroomversnelling brengen. Het TPP-akkoord omvat opmerkelijke relevante verwezenlijkingen²², waaronder:

Gebieden waarop de TPP-overeenkomst voor sterke verbintenissen heeft gezorgd, kunnen ook succesvol blijken binnen het TTIP.

- een verregaande tariefafbraak voor industriële goederen (met inbegrip van 6 500 tariefposten);
- een tariefverlaging voor landbouwproducten zoals pluimvee, sojabonen en fruit, alsook ook voor textiel en kleding;
- de openstelling van bijkomende dienstensectoren;
- sterke en afdwingbare arbeidsbepalingen, vergelijkbaar met de bepalingen waarover wordt onderhandeld tussen de EU en de VS.

Dit alles kan de EU helpen om soortgelijke verbintenissen te bereiken binnen het TTIP.

Wat betreft handelsgerelateerde voorschriften zijn de twaalf TPP-landen het volgende overeengekomen:

Hoewel de EU lange tijd heeft volgehouden dat het TTIP haar zou toestaan "de regels neer te leggen" voor overleg met de VS, was het TPP haar voor.

- één enkele reeks oorsprongsregels vaststellen;
- intellectuele-eigendomsrechten uit hoofde van octrooien en auteursrechten, alsook voor biologische geneesmiddelen, beschermen; en
- sanitaire en fytosanitaire (SFM) regels opstellen die voortbouwen op de SFM-overeenkomst van de WTO voor het identificeren en beheren van risico's met een minimum aan handelsbelemmeringen.

Deze resultaten op het gebied van handelsgerelateerde voorschriften in de

²² Onderzoeksdienst van het Amerikaanse congres (CRS), The Trans-Pacific Partnership (TPP): First Take, 7 oktober 2015

Op andere gebieden – met inbegrip van de liberalisering van overheidsopdrachten en de bescherming van geografische aanduidingen – gaat het TPP minder ver dan de ambities van de EU.

Het TPP bevat een clause voor beslechting van geschillen tussen investeerders en staten (ISDS) met verschillende hervormingselementen.

Terwijl de trans-Pacifische partners een verstrekkend akkoord hebben bereikt voor 800 miljoen consumenten, met nieuwe internationale regels voor handel en investeringen, is het succes van TTIP onzeker: in Europa wordt er tegen het partnerschap betoogd.

trans-Pacifische regio hebben voor- en nadelen voor de EU. Hoewel de EU lange tijd heeft volgehouden dat het TTIP haar zou toelaten "de regels neer te leggen" voor overleg met de VS, werd dit belangrijke doel eerst bereikt door het TPP. De EU moet in dit verband nu het voorbeeld van de trans-Pacifische regio's volgen en heeft het roer niet meer zelf in handen.

Vanuit Europees perspectief bevat het TPP ook zwakke punten:

- heel weinig liberalisering van markten voor overheidsopdrachten,
- nadruk op de bescherming van handelsmerken ten koste van de geografische aanduidingen; en
- een lange (bilaterale Amerikaans-Japanse) overgangperiode voor de geleidelijke afschaffing van de tarieven op auto's.

De bescheidenheid van deze regelingen zou een ambitieuzere TTIP-overeenkomst op deze gebieden in de weg kunnen staan.

Met betrekking tot investeringen, in het bijzonder investeringsbescherming, meldt de onderzoeksdienst van het Amerikaanse congres (*Congressional Research Service, CRS*) dat het TPP een aangepaste clause voor beslechting van geschillen tussen investeerders en staten (ISDS) bevat die een zwaardere bewijslast vereist om vorderingen te ondersteunen, een nieuwe gedragscode voor arbiters instelt en verduidelijkt dat de overheid het recht heeft om te reguleren in het openbaar belang. Blijkbaar zijn de TPP-partners niet van plan om een nieuw, onafhankelijk gerechtelijk systeem voor de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten op te richten. Dit maakt het voor de EU moeilijker om met de VS tot een akkoord te komen over het nieuwe investeringshof (ICS).

In Europa neemt het verzet tegen de TTIP-onderhandelingen toe, hoewel het nog onduidelijk is hoe de critici zullen reageren op het TPP-akkoord, of op de sterkere positie van de EU tegenover de VS.

Bij de voorstelling van haar nieuwe strategie met betrekking tot handel en investeringen aan de leden van de Commissie internationale handel (INTA) van het Parlement op 15 oktober 2015, herhaalde commissaris voor Handel Cecilia Malmström dat de TTIP-besprekingen de meest ambitieuze en strategische handelsbesprekingen zijn die de EU ooit is aangegaan, en dat het afronden van de onderhandelingen een prioriteit zou blijven van de Europese Unie²³. Ze verklaarde ook dat de Commissie vooruit zal blikken en zich gaat richten op de regio Azië-Stille Oceaan, Australië en Nieuw-Zeeland; landen die onlangs de TPP-overeenkomst met de VS hebben

²³ Europese Commissie, Trade for All – Towards a more responsible trade and investment policy, 15 oktober 2015
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

Om in het kader van het TTIP tot een akkoord te komen, zal het proces aanzienlijk moeten versnellen.

Zoals voor alle internationale overeenkomsten is voor de voortgang van TTIP de goedkeuring van het Europees Parlement nodig.

ondertekend. Tijdens de discussie van de INTA-vergadering bleek ook dat de commissaris blij zou zijn met een eerlijkere discussie over de inhoud van de TTIP-onderhandelingen. Tijdens een publiek evenement op 17 september 2015 had de commissaris voor Handel de regeringen van alle 28 lidstaten van de EU er al aan herinnerd dat zij hun burgers bewust moeten maken van het belang van het TTIP.

Om het onderhandelingsproces te versnellen, moeten alle hangende onderwerpen – met inbegrip van voorstellen over de toegang tot overheidsopdrachten, vooruitgang in het hoofdstuk over regelgeving en het hoofdstuk over investeringsbescherming – onverwijld worden aangepakt. Anders wordt het bereiken van politieke overeenstemming over de inhoud van het TTIP vóór het einde van 2015, evenals het afronden van de onderhandelingen vóór de Amerikaanse presidentsverkiezingen in november 2016, moeilijk haalbaar.

Het Europees Parlement dat (net als het Amerikaanse congres) zijn goedkeuring moet hechten aan het TTIP, blijft het verloop van de onderhandelingen op de voet volgen.